

O smiselnosti dramskih skupin v tujem jeziku

Tjaša Lemut Novak, OŠ Gradec, Litija

Že vrsto let lahko pri trendih poučevanja tujega jezika v takšni ali drugačni obliki, predvsem v učbeniških gradivih, opazimo vključene tudi nekatere dramske elemente. Teh je zlasti več pri zgodnjem poučevanju tujega jezika. Njihov namen je večplasten; od približanja tujega jezika otroku, motivacijskih elementov in nenazadnje tudi do ustvarjanja avtentične situacije za uporabo novo naučenega jezika (npr. besed, fraz, sobesedila).

Pri poučevanju tujega jezika je precej pomembno tudi razmišljanje izven danih okvirjev (op. »thinking outside the box«), saj je potrebno učence pripraviti na različne situacije, v katerih se lahko srečajo z uporabo tujega jezika angleščine, hkrati pa v njih vzbuditi željo po uporabi tega jezika in samozavest, da to tudi storijo. Časi, ko je bil glavni smisel učnih ur angleščine, reproducirati dane lekcije od prve črke do zadnje, so minili. Tudi sama tehnologija, saj je angleščina prevladujoč jezik na medmrežju, v raznih klepetalnicah, v večini nam dostopnih filmov, risank, pa tudi v določenih vrstah literature, kjer ni prevodov ali pa so le-ti na voljo precej pozno, zahteva spremembe pri poučevanju. Saj je bistvo tega procesa še vedno znanje, ki naj bi zadovoljilo potrebe uporabnika. Samostojna uporaba jezika pa tisti cilj, ki si ga želimo doseči.

Pri učnih urah angleščine se tako že nekaj časa, poleg učbeniških kompletov in raznih dodatnih gradiv, uporabljajo tudi druge stvari – npr. tehnologija. Poznam učilnice, kjer se slovnica razlaga večinoma le še s PowerPoint predstavami, pa takšne, kjer se vaje redno izvajajo tudi na internetu, e-učilnice, pa učilnice, kjer vlogo »native speakerja« igra youtube, sodobno opremljene učilnice z interaktivno tablo, učilnice, kjer se tehnologija uporablja tudi prek mobilnih telefonov in povezav, ki jih ti omogočajo ter seveda tisto klasično učilnico, kjer je tabla in kreda ali »flumaster«. Ta zadnja je tudi moja. Občasno v takšno učilnico pride na obisk tudi televizor z videom ali DVD

predvajalnikom, na voljo sta tudi grafoskop in radio. Takšna učilnica je povsem primerna za poučevanje tujega jezika, le malce domišljije je potrebne. Vso omenjeno tehnologijo lahko nadomestimo z raznimi doma narejenimi pripomočki, od plakatov, škatel, kock ter najpomembnejšim – aktivnim učencem. Obstaja star rek, ki pa še vedno drži: *najbolj si nekaj zapomnimo, če to naredimo* – ne le vidimo, rečemo in zgolj opazujemo. Tu pride do izraza

tudi uporaba dramskih elementov. Le-ti od udeleženca zahtevajo aktivnost, vključenost ter ga s tem tudi motivirajo za nadaljnje delo.

Uporabljate jih lahko veliko ali pa zgolj za vzorec – za popestritev. Pri svojem delu sem jih uporabljala v obeh oblikah; pred petimi leti, ko sem začela poučevati angleščino na osnovni šoli, pa sem se odločila narediti še korak naprej. Od takrat imamo na naši šoli tudi gledališko skupino, ki izvaja ves svoj program v angleščini. Ime skupine je *The Black & White Theatre*, njene igre pa so običajno dolžine ene šolske ure ali malce več. Vsaka ima kar nekaj ponovitev. Tista, ki je s strani učencev izbrana kot najboljša – kadar jih je več in tudi več skupin – pa doživi tudi večerno uprizoritev, ki smo jo poimenovali *An Evening of English Drama*.

Seveda se lahko dramske elemente uporablja tudi znotraj učnih ur, v različne namene (naštela sem jih zgolj nekaj, čeprav je drama tako široko uporabna, da lahko preko nje počnemo skorajda vse):

- kot sprostitvena dejavnost, na začetku učne ure (npr. pozdrav/pogovor z **lutko**);
- kot popestritev pri obravnavi težje snovi (npr. vaja nepravilnih glagolov z **različnimi gibi** za različne oblike);
- kot predstavitev nove teme/strukture (npr. **recital** ali **monolog**);
- kot uporaba določenih fraz oziroma novega besedišča (npr. igra **improvizacije**);
- kot ponovitev obravnavane snovi pri mlajših učencih (npr. **maske** za odigranje zgodbe s prejšnje učne ure);
- kot aktivnost za utrjevanje obravnavane snovi (npr. dejanja v opisnem sedanjiku preko **pantomime**);
- kot celourna aktivnost (npr. **igra vlog** na določeno temo/situacijo);
- kot nadgradnja določene snovi (npr. **žanrski dialogi** pri temi filmov, ki imajo poudarjene značilnosti obravnavanih filmskih žanrov);
- kot zaključek določene teme (npr. **predstave** s skupinami 4 ali 5 učencev – naročanje jedi v restavraciji).

Ker sem pri svojem delu doživela izredno pozitiven odziv učencev, sem oblikovala plakat za avdicijo za dramsko skupino, zanimanje je bilo veliko in kot radi rečemo »all the rest is history«.

Z zgoraj omenjeno skupino smo v štirih letih predstavili 7 različnih dramskih iger – večina je dolgih približno 45 minut – z več ponovitvami. Vsaka igra je bila predstavljena različnim tipom občinstva (npr. prvi triadi, drugi triadi, tretji triadi, gimnazijcem, staršem, ljubiteljem kulture ter vsem, ki so si želeli ogledati večerne predstave). Vsaka predstava je imela od 4 pa do 7 ponovitev. Največ, to je sedem, jih je imela *Cinderella* (op. Pepelka), med kate-

rimi so bili tudi premierni večerni nastop – *An evening of English drama*, ki je potem postal tradicionalni letni dogodek – ter dva nastopa za gimnazijce od prvega pa do tretjega letnika. Skupno si je to predstavo ogledalo nekje med 600 oziroma 650 ljudi. To nas je navdušilo in nam dalo dodatno potrebno energijo, da smo nadaljevali s svojim delom ter se hkrati še izboljšali.

Kakorkoli že, ob tem sem si postavila še en cilj, in sicer spodbuditi učitelje angleškega jezika, ki tega še ne izvajajo, da predstavijo dramo svojim učencem in če so pripravljene, jo nadgradijo še z dramsko skupino na svoji šoli. Vem, da je takšnih skupin kar precej v srednjih šolah, ne vidim pa razloga, da ne bi tudi osnovnošolski otroci preizkušali svoje dramske sposobnosti ter s tem hkrati osvajali tuj jezik.

Res je, takšno delo vas ne bo obogatilo v finančnem smislu, bo pa obogatilo tako vas kot vaše učence za nekaj zabavnih izkušenj ter priložnost, da uporabljate ta tuj jezik tudi na malce drugačen način.

RAZLOGI ZA:

Glede na dejstvo, da sama z veseljem opravljam to delo, je v mojih očeh razlogov »ZA« toliko, da bi prej zmanjkalo papirja, kot pa bi lahko vse naštela. Naj omenim le najočitnejše:

- uporaba tujega jezika v kontekstu;
- odlična vaja izgovarjave in intonacije;
- ustrezna raba naglasov in poudarkov; osvajanje melodije angleškega jezika;
- širjenje in bogatenje besedišča (npr. na ravni besed, besednih zvez, struktur);
- motivacija za učenje tujega jezika; učenje na drugačen način;
- krepitev želje po uporabi tujega jezika;
- utrjevanje besednega reda, določenih slovničnih struktur;
- aktivno učenje tujega jezika;
- igra vlog kot odličen način za uporabo tujega jezika ter krepitev samozavesti učenca, torej kot pomoč na samostojni poti uporabe angleščine;
- predstavitev svojega dela/napredka drugim;
- končni izdelek je skupek njihovega dela in so zato nanj še toliko bolj ponosni – to pa jih motivira tudi za nadaljnje delo ter spodbudi željo po učenju tega tujega jezika.

Seveda je razlogov še mnogo več, a že ti so dovolj. Vsaj zame.

Pred leti mi je nek profesor dejal: »Ne podcenjujte svojih učencev, sposobni so mnogo več, kot si vi mislite.« Ni govoril le meni, ampak skupini študentov angleščine.

Tega se držim še danes. Ko sem pred petimi leti prilepila plakat, izbrala enourno predlogo za besedilo in opravila avdicije, sem imela v mislih ta stavek. Mnogo jih je bilo mnenja: »Ne počni tega.«, »Kaj takega ti ne bo uspelo.« Bili pa so tudi takšni, ki so rekli: »To zna biti pa zanimivo.«, »Verjetno bo treba kar precej delat, ampak predstava bo pa gotovo super.«, »Kaj pa kaj krajšega za začetek? Sicer pa, mogoče bo pa šlo.«

In je šlo. Celo uspelo je. Tudi tisti, ki so biti malce skeptični glede tega krožka in dela, ki smo si ga zadali, so bili odkrito navdušeni nad predstavo.

Še vedno se držim tega načela in ne podcenjujem učencev. Kljub temu, me še vedno uspejo presenetiti – stvari naredijo še boljše, inovativnejše in z večjo vnemo, kot bi si upala pričakovati. S tega vidika, je dramska skupina v tujem jeziku, po mojem mnenju, vsekakor smiselna.

RAZLOGI PROTI:

Resnici na ljubo, se tudi ti zlahka najdejo. Od dejstva, da nam bo to vzelo veliko prostega časa, energije, nam »naložilo« dodatno delo, do tega, da ne bo pretirano plačano – bo pa poplačano v končnem izdelku, motivaciji učencev, njihovem napredku in širjenju »ljubezni« do tujega jezika.

Sem mnenja, da kakorkoli obrnemo, razlogi »ZA« preglasijo razloge »PROTI«. Seveda pa je to odvisno od vsakega posameznika.

Nedvomno je poučevanje tujega jezika tudi preko gledališke skupine in posledično preko predstave same (saj se ob gledanju »uči« tudi publika oziroma je v stiku s tujim jezikom), še en način, kako ga približati učencem ter v njih tako spodbuditi željo po učenju tujega jezika.

KAKO ZAČETI:

»Vsak začetek je težak!« pravijo. Ni nujno. Lahko si ga olajšate tudi s tem, da vzamete že obstoječe besedilo. Tako boste prihranili čas, ki bi ga potrebovali, da bi sami napisali besedilo. Tudi dolžina je lahko poljubna. Prva leta morda malce krajša, že napisana besedila. Kasneje pa daljša, vaša besedila. Pri njihovem pisanju lahko sodelujejo tudi učenci, ali pa to v celoti prepustite njim.

Pomembno je, da si delo razdelite na vse potrebne vmesne stopnje ter nekako predvidite čas, ki ga boste za določeno stvar potrebovali.

Sama priprava oziroma »ogrevanje« je precej pomembno. Tu pridejo do izraza razne improvizacijske vaje. Lahko si izmislite svoje, lahko pa uporabite npr. *Improvizacijske vaje* Viole Spolin ali *Svet odrske igre* Henrika Neubauerja. Tudi vaje v krogu, izražanje čustev, vaje mimike in gibov so dobrodošle za pripravo na vlogo ter samo predstavo.

Naše delo poteka po (zdaj že ustaljenih) sledečih korakih:

1. izbira besedila;
2. skupno branje besedila;
3. pogovor o dogodkih iz besedila, diskusija o osebah (njihove lastnosti, mimika ...);
4. delitev vlog;
5. ponovno branje besedila (vsak učenec bere svojo vlogo, učitelj bere didaskalije) – to ponovimo večkrat, hkrati pa izmenjamo mnenja in ideje, ki se nam ob tem porodijo; ob tem lahko tudi rahlo spremenimo besedilo;
6. branje vlog na improviziranem odru (npr. le rekvizit ali dva; proučevanje gibanja po prostoru, mimike);
7. začetek »pravih« vaj (brez besedila, a s prišepetovalcem);
8. nekaj »delovnih popoldnevov« za izdelavo scen, rekvizitov in kostumov;
9. sestanki z učenci glede kostumov, izbire glasbe, posebnih efektov in priprav pred premiero;
10. generalka;
11. premiera, ki ji potem sledijo še ostale ponovitve;
12. snemanje predstave;
13. evalvacija našega dela (ogled posnetka predstave, pogovor o igri, komentiranje igre);
14. izdelava DVD-ja in naslovnice zanj.

Če se odločite, da boste v pisanje besedila vključili tudi učence, potem imate namesto zgoraj omenjenega prvega koraka teh pet korakov:

1. ideja;
2. sestavljanje zgodbe;
3. ustvarjanje oseb in njihovih vlog;
4. pisanje scenarija;
5. pregled scenarija ter morebitni popravki.

Glede na same razmere in pogoje, v katerih boste delali s svojo gledališko skupino, pa lahko določene korake tudi izpustite oziroma po potrebi dodate nove.

IZKUŠNJE:

S svojo gledališko skupino smo si vsako leto upali nekaj več. Prvo leto je bil za nas dosežek že sama predstava, ponosni pa smo bili tudi na naš gledališki list (ki smo ga potem poleg plakata, napovednikov ter ostalih predstavitev, izdelali vsako leto).

Drugo leto smo predstavo ponudili še drugim, tako so si jo ogledali tudi gimnazijci, kasneje pa kulturni navdušenci v večerni izvedbi. Takrat smo imeli kar dve dramski skupini, pripravili pa smo tri različne predstave. V celourni so nastopali devetošolci, v polurni sedmošolci, v tretji – prav tako polurni – pa učenci od 2. do 7. razreda.

Tretje leto smo se lotili čisto novega žanra detektivske tv-limonade, ki je bila zelo lepo sprejeta, in je po mnenju nekaterih naš največji uspeh. Naredili smo tudi študijo znanega prizora v treh različnih žanrih ter se tako poigrali s stereotipi in klišeji.

Četrto leto pa smo modernizirali klasiko in z njo gostovali tudi na drugi šoli (prevoz rekvizitov in scen je bil kar težak, izkušnja pa čudovita).

Vsako leto je zanimivo poskusiti kaj novega, pa tudi že preizkušene formule je vredno ponoviti. Svojemu delu smo dodali tudi nekaj razstav, PowerPoint predstavitev gledališke skupine in njenega dela, s točkami pa smo sodelovali tudi na drugih šolskih prireditvah.

Ko enkrat začnete z delom, so nove možnosti in poti odprte. Le pripravljeni morate biti na izziv.

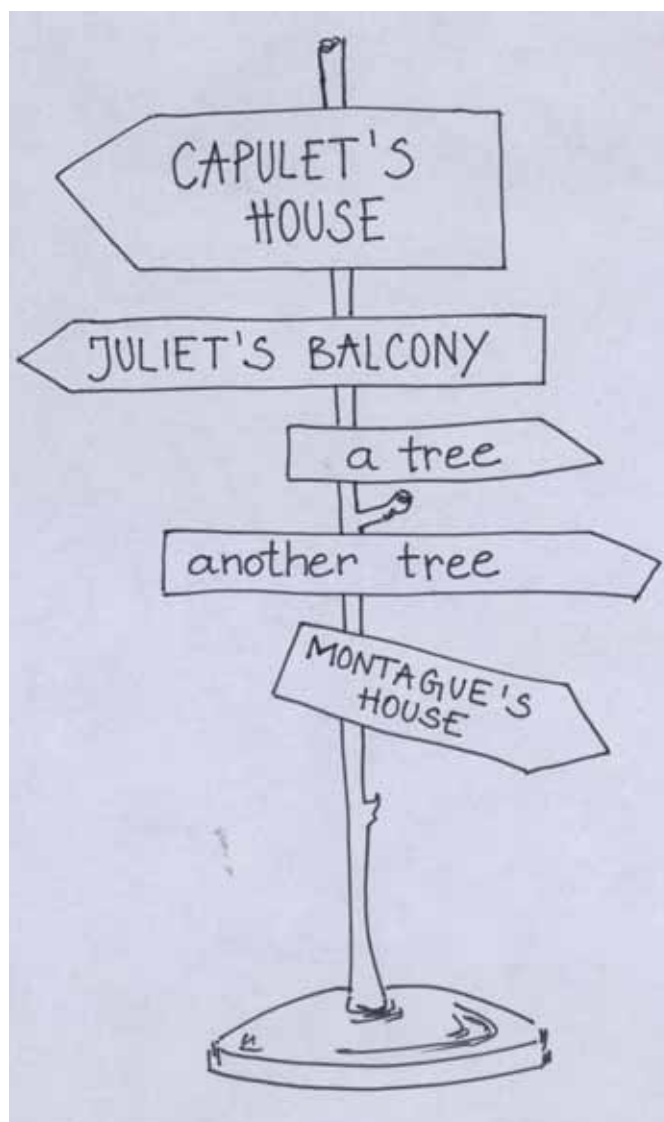
Sedem predstav, ki jih je dramska skupina *The Black & White Theatre* že odigrala, je:

- *The Emperor's New Clothes*;
- *Christmas with Teletubbies*;
- *Cinderella*;
- *Pippi Longstocking Runs for Mayor*;
- *Romeo and Juliet – the study of three genres*;
- *Michelle – Love is in the Air*;
- Christmas Carol.

Svoje delo z gledališko skupino pa lahko začnete tudi drugače.

Tu je nekaj idej:

- **skeč** (npr. izbira določenega žanra in poznane situacije ter motiviranje, da jo izvedejo drugače, odigrati nekaj na komičen način/dramatičen način/itd., odigrati izbrano kratko besedilo, dodajanje »zasuka« v znano zgodbo/pravljico/itd.);
- **monolog, dialog, itd.** (npr. dana je le tema, dani so tema ter nekaj napotkov, dane so vloge in situacija, dan je dokončan izdelek – besedilo);
- **izsek iz igre** (npr. dan imajo prizor iz igre, začeti igro »in medias res«, sprememba konca/začetka/vrha/itd. neke znane igre);
- **igra** (npr. predstava znane igre, predstava z »zasukom« ali več neke znane igre, spreminjanje nekega obstoječega besedila v dramsko besedilo, predstava originalne avtorske igre);
- **večer angleške »dramatike«** (op. An evening of English drama) (npr. priprava in organizacija dogodka, kjer bo ta gledališka skupina predstavila svoje delo; lahko ima različen obseg: predstava v več dejanjih s kulturnim programom med odmorom, več krajših iger ali skečev, itd.).

KATERE TEŽAVE LAHKO PRIČAKUJEMO:

Besedilo

Možno je, da je izbrano besedilo zelo zahtevno. Če ste izbrali že napisanega, so v njem lahko tudi stvari, ki učencem in potencialni publiki ne bodo razumljive – npr. »cultural gaps«. Besedilo je moč prilagoditi. Naj vas izbira besedila ne vstavi. Tekom vaj lahko stvari še vedno izpustite, spremenite ali dodate. Le število sprememb naj ne bo preveliko, pa tudi tik pred nastopom je bolje, da se ne spreminja več. Vedno pa je možno, celo zelo verjetno je, da bo tekom same predstave iz takšnega ali drugačnega razloga prišlo do improvizacije. Zato je dobro imeti za odrom prišepetovalca ali dva (če je oder večji).

Vaje

Ker so današnji učenci polno aktivni, je možno, da se jim termini vaj občasno prekrivajo še s čem drugim – npr. pripravami na tekmovanje, izrednimi pevskimi vajami, itd. To se lahko zgodi, vendar pa je dobro,

da takrat kljub temu vaje so. Manjkajoči učenec pa bo doma vadil svoje besedilo in pokazal svoj napredek na naslednjih vajah.

Težave so lahko tudi glede prostora za vaje. Učilnica je primerna, dokler ni potrebno vaditi gibanja na odru. Takrat pa je dobro poizkusiti tudi v prostoru, ki je odru čimbolj podoben – npr. telovadnica z označenimi dimenzijami odra in če je le možno, vsaj enkrat tudi na samem odru.

Razumevanje vodstva

Kdor že ima izkušnjo s čim podobnim, ve, da je za predstavo potrebno precej dela, torej kar nekaj ur. Delo si lahko različno zastavite, od 90 ur za takšen krožek ali pa celo manj kot 60. To ne pomeni, da boste nujno vse izvedli v okviru teh ur, saj je pogosto prisotno tudi delo, ki ga morate opraviti doma – pisanje besedila, spreminjanje besedila, izdelava dodatnih rekvizitov, itd. Prepričana pa sem, da ste kot učitelji vajeni dela ter se ga lotevate z navdušenjem in vnemo, tako da to ne bo problem.

Res pa je tudi, da lahko končni rezultat, vodstvo tudi pohvali. Pri nas smo imeli vsako leto »končni izlet«, katerega sponzor je bilo med drugim tudi vodstvo šole. Kolosej in pica – predvsem pa izlet z vlakom v Ljubljano – je bil za mlade kulturnike prava pika na i. Na njem pa so se že kovali načrti za delo za prihodnje leto.

Vse ostalo

Po raznih teorijah, tudi B. Lukan v *Gledališkem pojmovniku za mlade* predstavlja takšno, je za gledališče dovolj, da imamo tri stvari:

- igralca;
- prostor;
- svetlobo.

Dodaja pa, da si gledališča nihče ne predstavlja brez četrte stvari, ki jo imenuje »vse ostalo«. In kaj je »vse ostalo«? To je tisto, kar vam predstavo naredi še prijetnejše za oko in zgodbo še dodatno podkrepi. To so:

scenografija (oprema prostora ter odrski pripomočki; scene smo vedno izdelali skupaj, od pleskanja, risanja, do končne obdelave, kjer je pomagal tudi šolski hišnik);

- **kostumografija** (oblačila igralcev z dodatki; včasih smo jih morali izdelati, občasno pa smo lahko uporabili tudi kaj iz »mamine« omare ali podstrešja);
- **maska in šminka** (te sama nisem uporabljala veliko; le kakšni brki, morda lasulja ali dve);
- **glasbena oprema** (uprabljali smo jo predvsem med odpiranjem in zapiranjem zaves, ter pri ustvarjanju določenih občutkov in vzdušja med igro);
- **koreografija** (plesni vložki ali ureditev odrskega giba; v nekaterih igrah smo morali sestaviti tudi kakšen skupinski ali pa individualen plesni nastop);
- **posebni učinki** (triki, efekti, presenetljive domislice za popestritev dogajanja na odru; tu smo bili precej dejavni; vsi pa se še danes spominjajo dima, ki je prekril oder, preden so se prižgale luči in se je prikazala Pepelkina kočija);
- in še kaj po potrebi (v naših predstavah smo kdaj pa kdaj vključili tudi občinstvo; eden izmed igralcev je sedel med občinstvom in se kasneje pridružil na odru, gledalke so pomerjale Pepelkin čevaljček, občinstvo je skupaj z igralci zapelo pesem, itd.).

»Vse ostalo«, pa prav zaradi svoje raznolikosti, zahteva kar precej časa za realizacijo. Dobro je tudi, če vam kdo priskoči na pomoč – predvsem pri delih, ki bi bili za vaše učence lahko nevarni (npr. pritrjevanje kulise na leseni okvir, vstavljanje ležajev za premične kulise ter žaganje). Nam je tu pomagal šolski hišnik.

IN ZAKLJUČEK?

Ko imate vse, kar je zgoraj omenjeno, potrebujete le še gledalce. Saj brez gledalca tudi gledališča ni.

V širokem spektru ponujenih izbirnih predmetov za tretjo triado v osnovnih šolah je tudi dramski klub, kjer med drugim učenci naredijo gledališko predstavo. Skoraj vsaka šola ima gledališki krožek – kjer učenci prav tako naredijo gledališko predstavo. Obe sta v slovenščini. Torej, učenci imajo željo po dramskem nastopanju, hkrati pa se v tem procesu marsičesa tudi naučijo. Pojavlja se vprašanje: kaj pa v tujem jeziku?

Moj odgovor je, zakaj pa ne. V takšni dramski skupini se poleg verbalnih in govorniških spretnosti razvija tudi znanje tujega jezika. Takšno delo je lahko za njih izredna motivacija za nadaljnje učenje angleščine.

Učenci imajo radi izzive. Ponosni so na svoje delo in dejstvo, da so bili opaženi. Svoje nastope so vedno najavili s plakatom; tudi lokalni mediji – mestno glasilo Občan ter Radio Geoss – so objavili kraj in čas dogodka. Leta 2007 je bil članek z vabilom na predstavo celo v časopisu Delo, z radijskega programa Val 202 pa so me poklicali za nekaj vprašanj o naši predstavi. Tisto leto smo bili še posebej ponosni na našo predstavo, saj je bila to originalna avtorska detektivska tv-limonada *Michelle – Love in in the Air* oziroma njen zadnji – 637. del.

Po vsem povedanem o smiselnosti dramskih skupin v tujem jeziku, preostane le še eno: vztrajanje. V srednjih šolah so takšne dramske skupine že skoraj običajne, v osnovnih šolah pa praviloma še vedno bolj izjema kot pravilo. Vendar se stvari spreminjajo. Ko sem bila pred dvema letoma na seminarju *Gledališče – igralec – prostor*, ki ga je izvrstno vodila Ira Ratej iz MGL, sem videla, da je tu pa tam že kakšna osnovna šola, ki ima dramsko skupino v tujem jeziku. Pripravljali so muzikale oziroma spevoigre, praviloma krajše. Zanimivo pa se jim je zdelo tudi naše delo. Že sama dolžina predstave, predvsem pa dejstvo, da so bile to večinoma avtorske igre, sta jih navdušila. Tako da sem se polna novega zagona, z zalogo improvizacijskih vaj in nasvetov za delo, vrnila s seminarja.

Če se poigravate z »večnim« vprašanjem 'biti ali ne biti', naj bo tokrat vaš odgovor 'biti'. Saj je 'biti učitelj, ki poučuje angleščino tudi preko dramske skupine v tujem jeziku' izziv, ki je poplačan z marsičem. Največji dokaz za to pa so zelo motiviranimi učenci, z željo pa nadaljnjem učenju angleščine. Vse ostalo je le plus.

VIRI:

- Lukan, B.: Gledališki pojmovnik za mlade, Šentilj, Založba Aristej d.o.o., 1996.
 Spolin, V.: Improvizacijske vaje, Ljubljana, Mestno gledališče ljubljansko, 1980.
 Neubauer, H.: Svet odrske igre – osnove gledališke igralske tehnike, Ljubljana, Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti, 2003.